Powszechny

dziennik praw państwa i rzadu

dla

cesarstwa austryackiego.

Cześć CX.

wydana i rozesłana

w wydaniu wyłącznie niemieckiem: 13. Sierpnia 1850,

w wydaniu niniejszem dwujęzykowem: 23. Września 1850.

327.

Rozrzadzenie ministra wyznań i oświecenia z dnia 30. Lipca 1850,

obowiązujące dla całego państwa,

którem sie stosownie do Najwyższej uchwały z dnia 29. Lipca 1850 obwieszcza przepis względem urzadzenia teoretycznego egzaminu rzadowego dla uczniów umiejetności prawniczych i politycznych.

Najjaśniejszy Pan, J. C. Mość, raczył następujący przepis względem przedsiębrania egzaminów rządowych z tymi, ktorzy po odbytych studyach uniwersyteckich do urzędu publicznego wstąpić sobie życzą, dla którego się tych studyów za warunek wstąpienia do praktyki wymaga — Najwyższą uchwalą z dnia 29. Lipca r. b. zatwierdzić:

I. Co do celu, warunków przypuszczania i przedsiębrania egzaminów rządowych w ogólności.

§. 1.

Kto po odbytych studyach uniwersyteckich do takiego urzędu publicznego, albo na praktykę do tegoż wstąpić zamierza, który wedle istniejącego systematu wymaga ukończonych prawniczych i politycznych (prw. i polit.) studyów, winien najprzód poddać się próbie, tak co się tycze ogólnego jego wykształcenia w umiejętnościach prawniczych i politycznych, jak też szczegółowych jego wiadomości ustaw ojczystych.

§. 2.

Egzamin ten zowie się teoretycznym egzaminem rządowym, naprzeciw tym egzaminom, które po nastąpionem użyciu przy jakiej władzy, pod względem na szczególne, dla dotyczącej gałęzi służby potrzebne wiadomości, przez pojedyncze ministerya zarządzone i w sposób przez nich za stosowny uznany, przedsiębrane będą (praktyczne egzamina rządowe).

§. 3.

Teoretyczny egzamin rządowy w trzech przedsiębierze się oddziałach, z których jeden nazywa się ogólnym, oba inne specyalnemi.

Allgemeines

Reichs-Gesetz- und Regierungsblatt

für das

Kaiserthum Oesterreich.

CX. Stück.

Ausgegeben und versendet in der deutschen Allein-Ausgabe am 13. August 1850, in der gegenwärtigen Doppel-Ausgabe am 23. September 1850.

327.

Erlass des Ministeriums des Cultus und Unterrichts vom 30. Juli 1850.

Wirksam für den ganzen Umfang des Reiches,

womit in Folge Allerhöchster Entschliessung vom 29. Juli 1850 die Vorschrift über die Einrichtung der theoretischen Staatsprüfung für Studirende der Rechts- und Staatswissenschaften kundgemacht wird.

Seine Majestät haben die nachfolgende Vorschrift über die Vornahme der Staatsprüfung bei denjenigen, welche nach zurückgelegten Universitätsstudien in einen Staatsdienst einzutreten wünschen, zu welchem diese Studien als Bedingung des Eintrittes in die Praxis gefordert werden, mit Allerhöchster Entschliessung vom 29. Juli l. J. zu genehmigen geruht:

I. Ueber den Zweck, die Bedingungen der Zulassung und die Vornahme der Staatsprüfungen im Allgemeinen.

§. 1.

Wer nach zurückgelegten Universitätsstudien in einen solchen Staatsdienst, oder in die Praxis zu demselben einzutreten beabsichtigt, welcher nach dem bestehenden Stysteme die absolvirten rechts- und staatswissenschaftlichen (r. u. st. w.) Studien voraussetzt, hat sich vorerst einer Erprobung, sowohl seiner allgemeinen rechts- und staatswissenschaftlichen Ausbildung als seiner besondern Kenntniss der vaterländischen Gesetze zu unterziehen.

§. 2.

Die Prüfung heisst die theoretische Staatsprüfung, im Gegensatze derjenigen Prüfungen, welche nach erfolgter Verwendung bei einer Behörde mit Rücksicht auf die besonderen für den betreffenden Dienstzweig erforderlichen Kenntnisse von den einzelnen Ministerien angeordnet und auf die ihnen zukömmlich scheinende Weise vorgenommen werden (praktische Staatsprüfungen).

§. 3.

Die theoretische Staatsprüfung wird in drei Abtheilungen vorgenommen, von welchen die Eine die allgemeine, die beiden andern die speciellen heissen.

Z tych jeden nazywa się polityczno-prawny administracyjny, drugi sądowy. Ogólny egzamin odbywa się ustnie i piśmiennie, specyalne tylko ustnie.

§. 4.

Uczeń wolny ma wybór, któremu z tych trzech oddziałów egzaminu nasamprzód poddać się zechce, i może dwa lub jeden z nich nawet w ciągu swych studyów złożyć (§. 13).

§. 5.

Przedmiotami egzaminu są:

a) W oddziale ogólnym: filozofia prawa, polityka administracyi wewnętrznej, ekonomia narodowa, polityka finansowa, powszechna i specyalna austryacka statystyka, i ogólny rys tak powszechnej jak austryackiej historyi.

b) W oddziałach specyalnych:

aa) a to w oddziale polityczno-prawnym administracyjnym:
austryackie prawo polityczne,
" " kościelne,
" " administracyjne i
" prawoznawstwo finansowe;

bb) w oddziale sądowym:
austryackie prawo karne i postępowanie karne;
" " cywilne,
" " handlowe i wekslowe.
" postępowanie w sprawach spornych i niespornych.

§. 6.

Czas uniwersytecki, z którego kandydaci wykazać się mają, ogranicza się do lat czterech, tak dalece, iż przed upływem tegoż czasu, od chwili ich wstąpienia do studyów fakultetowych jako zwyczajnych słuchaczy liczyć się mającego, do trzeciego oddziału egzaminu przypuszczonymi być nie mogą.

Wszelakoż ostatnie półrocze tego czterolecia uczniowi w ten sposób do woli zostawia się, iż takowy, jeżeli w poprzednich 7[miu] półroczach żadaniom, w §§[fach] 10. i 11. zamieszczonym, zadosyć uczynił, w używaniu odczytów podczas ósmego półrocza wcale nie jest ograniczonym, i też to półrocze albo wyłącznie do samowłasnego w studyach ćwiczenia, lub przygotowania się do egzaminu rządowego, albo do pierwszego rygorozum przeznaczyć może.

§. 7.

Z tego, do uniwersyteckich studyów wyznaczonego czasu, muszą przynajmniej 4 półrocza przepędzone być na austryackim uniwersytecie; reszta zaś czasu także i na nieaustryackiej wszechni, na której istnieje wolność uczenia się i nauczania, przepędzona i do tego cztero lecia wrachowana być może, o ile zresztą odpowiada żądaniom, w niniejszej ustawie zastrzeżonym.

Lata szkolne, na wszechniach w Peszcie, w Padwie i Pawii, przy prywatnem studyum, które w roku 1849 w Lublanie, a w latach 1848-50 w Zadrze istniało, tudzież włącznie roku szkolnego 1849-50 na akademiach, liceach albo

Von diesen wird die eine die staatsrechtlich-administrative, die andere die judicielle genannt.

Die allgemeine Prüfung wird mündlich und schriftlich, die speciellen werden nur mündlich vorgenommen.

§. 4.

Es steht in der freien Wahl des Studirenden, welcher von den drei Prüfungsabtheilungen er sich zuerst unterziehen will, und er darf zwei oder eine derselben schon während der Dauer seiner Studien ablegen (§. 13).

§. 5.

Die Gegenstände der Prüfung sind:

a) Bei der allgemeinen Abtheilung Rechtsphilosophie, innere Verwaltungspolitik, Nationalökonomie, Finanzpolitik, allgemeine und österreichische Specialstatistik und ein Umriss der Welt- und der österreichischen Geschichte.

b) Bei den speciellen:

aa) und zwar bei der staatsrechtlich-administrativen:
österreichisches Staatsrecht,
" Kirchenrecht,
" Verwaltungs- und
" Finanzgesetzkunde;

bb) bei der judiciellen:
österreichisches Strafrecht und Strafverfahren,
" bürgerliches Recht,
" Handels- und Wechselrecht,
" gerichtliches Verfahren in und ausser Streitsachen.

§. 6.

Die Universitätszeit, welche die Candidaten auszuweisen haben, beträgt in soferne 4 Jahre, als sie vor Ablauf derselben, gerechnet von ihrem als ordentliche Hörer erfolgten Eintritte in das Facultätsstudium, nicht zur dritten Prüfungsabtheilung zugelassen werden dürfen.

Doch wird dem Studirenden der letzte Semester dieses Quadrienniums in der Art freigegeben, dass, wenn er in den vorausgegangenen 7 Semestern den Anforderungen der §§. 10 und 11 Genüge geleistet hat, er in der Benützung der Vorlesungen während des achten Semesters ganz unbeschränkt ist, oder es auch ausschliessend zum Selbststudium und zur Vorbereitung für die Staatsprüfung, oder für das erste Rigorosum bestimmen kann.

§. 7.

Von dieser für die Universitätsstudien vorgeschriebenen Zeit müssen wenigstens vier Semester an einer österreichischen Universität zugebracht worden seyn; die übrige Zeit kann auch an einer nicht österreichischen Universität, an welcher Lehr- und Lernfreiheit besteht, zugebracht, und darf in dieses Quadriennium eingerechnet werden, in soferne sie sonst den in diesem Gesetze gestellten Anforderungen entspricht.

Die an den Universitäten zu Pest, zu Padua und Pavia, an dem im Jahre 1849 zu Laibach, und an dem in den Jahren 1848—50 zu Zara bestandenen Privatstudium, und die bis inclusive des Studienjahres 1849—50 an den Akademien, Lyceen oder Colle-

kolegiach we Węgrzech, w Siedmiogrodzie i Kroacyi prawniczym i politycznym naukom poświęcone i z dobrym postępem odbyte, mają być do prawnego studyów czasu wrachowane.

Co do porachowania studyów, dalej na tych zakładach naukowych odbyć się mających, zawiera §. 52. niniejszego przepisu dotyczące bliższe postanowienia.

§. 8.

Uczniowie, niezamyślający ani nabyć stopień doktora, ani poddawać się egzaminowi rządowemu, w liczbie i wyborze odczytów tylko porządkami nauk ograniczeni są. Lecz i dla tych, którzy stopnia doktora prawniczych i politycznych nauk dostąpić, albo się egzaminowi rządowemu poddać chcą, nie ma na przyszłość żadnych innych ograniczeń co do wyboru przedmiotów naukowych jack tylko, które w §§fach 10 i 11 niniejszej ustawy są zawarte.

§. 9.

Wszelakoż z natury rzeczy winika, iż władze rządowe przy przyjmowaniu do praktyki, i przy udzielaniu posad, przy równem z resztą uzdolnieniu, na tych kompetentów szczególny wzgląd mieć będą, którzy uczęszczali na odczyty, specyalnej gałęzi służby najwięcej odpowiednie.

Z tego powodu uważnymi się czynią ci, którzy zamyślają poświęcić się zawodowi sędziowskiemu, prócz wymienionych w §fie 5. jurydycznych przedmiotów, szczególniej na kolegia prawa rzymskiego, morskiego i górniczego, umiejętności sądowo-lekarskiej, historyi prawa i prawa prywatnego, dotąd w pojedynczych krajach koronnych obowiązującego; kandydaci do urzędów finansowych, na umiejętność rachunkowości rządowej, kandydaci do posad w zawodzie kultury krajowej i górnictwa na kolegia prawa górniczego, do posad w rzeczach handlowych i przemysłowych, na kolegia prawodawstwa handlowego i przemysłowego, tudzież ci, którzy zamyślają obrać zawód konzularny albo dyplomatyczny, na odczyty praktycznego prawa narodów i internacyonalnego prawa morskiego i handlowego.

§. 10.

Każdy kandydat do egzaminu rządowego albo do doktoratu musi podczas swej bytności na uniwersytecie, najmniej czternaście półrocznych kolegiów o przytoczonych w §§fach 5. i 9. przedmiotach prawniczego i politycznego wydziału wysłuchać, między któremi się przynajmniej trzy z prawniczych i politycznych przedmiotów naukowych, w §fie 5. pod lit. *a*, a pięć pod lit. *b* wymienionych, znajdować muszą. Żadne z tych kolegiów nie może mniej wynosić jak cztery godziny na tydzień.

§. 11.

Prócz tych czternastu kolegiów, najmniejszą ilość kolęgiowego uczęszczania na fakultecie prawniczym i politycznym stanowiących, z których kandydaci do egzaminów rządowych i do doktoratu wywieść się mają, winni takowi podczas bytności swej na uniwersytecie odbyć przynajmniej cztery kolegia na fakultecie filozoficznym a to: dwa kolegia filozofii a dwa historyi.

§. 12.

Wolno jest kandydatowi słuchać tychże filozoficznych kolegiów podczas swego czterolecia albo jako zaimatrykulowany słuchacz prawniczego i politycznego fakultetu,

gien Ungarns, Siebenbürgens und Croatiens den Rechts- und Staatswissenschaften gewidmeten, mit gutem Fortgange zurückgelegten Studienjahre sind in die gesetzliche Studienzeit einzurechnen.

Ueber die Anrechnung der weiterhin an diesen Lehranstalten zurückzulegenden Studien enthält der §. 52 dieser Vorschrift die diessfälligen näheren Bestimmungen.

§. 8.

Studirende, welche weder den Doctorsgrad zu erwerben, noch sich einer Staatsprüfung zu unterziehen gedenken, sind in der Zahl und Auswahl der Vorlesungen nur durch die Studienordnungen beschränkt. Aber auch für diejenigen, welche den Grad eines Doctors der Rechts- und Staatswissenschaften sich aneignen, oder sich der Staatsprüfung unterziehen wollen, gibt es in der Zukunft keine andere Beschränkung in der Wahl der Lehrgegenstände als diejenigen, welche in den §§. 10 und 11 dieses Gesetzes enthalten sind.

§. 9.

Es liegt jedoch in der Natur der Sache, dass die Staatsbehörden bei der Aufnahme in die Praxis, und bei Anstellungen unter Voraussetzung einer sonst gleichen Befähigung auf diejenigen Competenten besondere Rücksicht nehmen werden, welche die dem speciellen Dienstzweige am meisten entsprechenden Collegien besucht haben.

Aus diesem Grunde werden diejenigen, welche sich der richterlichen Laufbahn zu widmen gedenken, ausser den bereits §. 5 angeführten juridischen Gegenständen insbesondere auf die Collegien über das römische, das See- und das Bergrecht, und die gerichtliche Arzneikunde, über Rechtsgeschichte und über das bisher in einzelnen Kronländern geltende Privatrecht; die Candidaten der Finanzbehörden auf die Staatsrechnungswissenschaft, die Candidaten für Anstellungen im Fache der Landescultur und des Bergwesens auf Collegien über Bergrecht, für Anstellungen in Handels- und Gewerbssachen, auf Collegien über Handels- und Gewerbegesetzgebung, so wie jene, welche die consularämtliche oder die diplomatische Laufbahn einzuschlagen gedenken, auf die Vorlesungen über das praktische Völkerrecht und über das internationale See- und Handelsrecht aufmerksam gemacht.

§. 10.

Jeder Candidat der Staatsprüfung oder des Doctorates muss während seiner Universitätszeit, wenigstens vierzehn Semestral-Collegien über in den §§. 5 und 9 erwähnte Lehrgegenstände der rechts- und staatswissenschaftlichen Facultät gehört haben, worunter sich wenigstens drei von den im §. lit. a und 5 von dort lit. b. genannten rechts- und staatswissenschaftlichen Lehrfächern befinden müssen. Keines dieser Collegien darf weniger als vier Stunden wochentlich betragen.

§. 11.

Nebst diesen das Minimum des Collegienbesuches an der rechts- und staatswissenschaftlichen Facultät ausmachenden, von den Candidaten der Staatsprüfungen oder des Doctorates auszuweisenden vierzehn Collegien müssen dieselben während ihrer Universitätszeit wenigstens vier Collegien an der philosophischen Facultät, und zwar zwei über Philosophie und zwei über Geschichte gehört haben.

§. 12.

Es steht dem Candidaten frei, diese philosophischen Collegien während seines Quadrienniums entweder als immatriculirter Hörer der rechts- und staatswissenschaftlichen

z zachowaniem porządku studyów częściowo obok swych prawniczych i politycznych kolegiów, albo też jako zaimatrykulowany słuchacz fakultetu filozoficznego w jednym roku.

§. 13.

Do pierwszego oddziału egzaminu może się uczeń zgłosić, skoro tylko odbył cztery półrocza swego uniwersyteckiego czasu.

Przytem ma przedłożyć te świadectwa gimnazyalne, świadectwa dojrzałości albo inne, na podstawie których do fakultetowego studyum przypuszczonym został.

§. 14.

Przy zgłoszeniu się do drugiego oddziału, ma się uczeń świadectwem egzaminu z pierwzego oddziału, przy zgłoszeniu się do trzeciego egzaminu, z czterolecia, wedle §fu 6. wyrachować się mającego i ze wszystkich wedle §§fów 10. i 11. potrzebnych kolegiów wykazać, i zarazem świadectwo egzaminu z pierwszego i drugiego oddziału przedłożyć.

§. 15.

Do któregobądź oddziału teoretycznego egzaminu rządowego trzeba się piśmiennie zgłaszać z załączeniem potrzebnych zaświadczeń, do przełożonego dotyczącej komisyi egzaminacyjnej.

§. 16.

Ten winien, prożbę i jej alegata dokładnie roztrząsać, i jeżeli nic wątpliwego w nich nie spostrzeże, kandydatowi miejsce, dzień i godzinę egzaminu wyznaczyć.

§. 17.

Przy mniejszych wadach, które przez kandydata usuniętemi być mogą, winien go o tem przełożony zainformować, w wątpliwych zaś przypadkach, jeżeli kandydat od swej prożby nie odstępuje, rzecz do rozstrzygnienia całej komissyi przedłożyć. Przeciw odmównej rezolucyi wolny jest rekurs do ministerstwa oświecenia, które moc ma zezwalać nawet i na wyjątki od niniejszej ustawy w przypadkach, gdzie oczywiste względy na słuszność, mianowicie ku dobru celujących uczniów odstąpienie od ścisłości ustawy usprawiedliwiać się zdawają.

§. 18.

Do każdego z trzech oddziałów teoretycznego egzaminu rządowego, będzie przez ministerstwo oświecenia mianowanym właściwy prezes wraz z liczbą komisarzy egzaminacyjnych. odpowiednią liczbie kandydatów do egzaminu, i oraz potrzebie zmiany egzaminatorów.

Ci razem komisyą główną tworzą dla każdego oddziału egzaminu.

Z jej członków zestawia prezes specyalne komisye do pojedynczych aktów egzaminowych, jak najczęściej zmieniając przytem komisarzy. Mianowania członków trzech głównych komisyi dzieją się na rok jeden, i będą przez publiczne dzienniki obwieszczone.

§. 19.

Na komisarzów egzaminacyjnych mają być wyznaczani osobliwie profesorowie prawniczego i politycznego albo filozoficznego wydziału, lecz także i znakomici

Facultät mit Beobachtung der Studienordnung nach und nach neben seinen rechts- und staatswissenschaftlichen Collegien, oder als immatriculirter Hörer der philosophischen Facultät in Einem Jahre zu hören.

§. 13.

Zur ersten Prüfungsabtheilung kann sich der Studirende melden, sobald er vier Semester seiner Universitätszeit zurückgelegt hat.

Hiebei hat er diejenigen Gymnasial-, Maturitäts- oder sonstigen Zeugnisse vorzulegen, auf deren Grundlage er in das Facultätsstudium zugelassen worden ist.

§. 14.

Bei der Meldung zur zweiten Abtheilung hat er sich mit dem Prüfungszeugnisse über die erste Prüfungsabtheilung, bei der Meldung zur dritten Prüfung über das nach §. 6 zu berechnende Quadriennium und über alle nach §. 10 und 11 erforderlichen Collegien auszuweisen, und das Prüfungszeugniss über die erste und zweite Prüfungsabtheilung vorzulegen.

§. 15.

Die Meldung zu der einen oder der andern Abtheilung der theoretischen Staatsprüfung hat unter Beilegung der erforderlichen Zeugnisse, schriftlich bei dem Vorstande der betreffenden Prüfungscommission zu geschehen.

§. 16.

Dieser hat das Gesuch und seine Beilagen genau zu prüfen, und wenn er sie anstandslos findet, dem Candidaten Ort, Tag und Stunde der Prüfung zu bestimmen.

§. 17.

Bei geringeren Anständen, welche von dem Candidaten behoben werden können, hat er diesen zu instruiren, in zweifelhaften Fällen aber, wenn dieser von seinem Gesuche nicht absteht, die Sache zur Entscheidung der ganzen Commission vorzulegen. Gegen einen abweislichen Bescheid steht der Recurs an das Unterrichtsministerium offen, welches in Fällen, wo offenbare Billigkeitsrücksichten, insbesondere zu Gunsten ausgezeichneter Studirenden eine Abweichung von der Strenge des Gesetzes zu rechtfertigen scheinen, auch Ausnahmen von diesem Gesetze zu gestatten, ermächtiget ist.

§. 18.

Für jede der drei Abtheilungen der theoretischen Staatsprüfung wird von dem Unterrichtsministerium ein eigener Präses mit einer der Menge der Prüfungscandidaten, und dem Bedürfnisse des Wechselns der Examinatoren entsprechenden Anzahl von Prüfungscommissären ernannt.

Diese bilden zusammen die Hauptcommission für jede Prüfungsabtheilung.

Aus den Mitgliedern derselben setzt der Präses die Specialcommissionen für die einzelnen Prüfungsacte mit thunlichstem Wechsel der Commissäre zusammen. Die Ernennungen der Mitglieder der drei Hauptcommissionen erfolgen auf Ein Jahr, und werden durch die öffentlichen Blätter bekannt gemacht.

§. 19.

Zu Prüfungscommissären sind vorzugsweise Professoren der rechts- und staatswissenschaftlichen oder philosophischen Facultät, aber auch ausgezeichnete Advocaten, prak-

adwokaci, praktyczni urzędnicy państwa, doktorowie prawa albo inni uczeni fachowi (w rzeczy biegli). Każdy do tych funkcyi powołany profesor albo urzędnik przyjąć je obowiązany jest.

§. 20.

Specyalne komisye dla oddziału ogólnego mają się składać włącznie prezydującego z pięciu, a dla dwóch specyalnych egzaminów z czterech członków. Przy mianowaniu komisarzy, na to uważać się winno, aby dla każdej głównej komisyi specyalnych egzaminów powoływano kilku urzędników rządowych albo odwokatów, i aby ile możności przy przedsiębraniu każdego polityczno-prawnego administracyjnego albo sądowego egzaminu znajdował się przynajmniej jeden egzaminator, który nie jest profesorem.

Co do mianowania urzędników, funkcye komisarzy egzaminacyjnych sprawujących, ma się ministeryum oświecenia porozumieć z dotyczącemi ministeryami.

§. 21.

Prezes komisyi jest zarazem egzaminatorem. W przypadku przeszkody prezesa zastępuje jego miejsce profesor, z laty służby najstarszy, do komisyi jako członek należący.

§. 22.

Ustne egzamina przedsiębrane będą na zgłoszenie się kandydatów przez, ciąg całego roku, wyjąwszy ferye wielkanocne i wielkie ferye jesienne. Do egzaminu piśmiennego wyznaczone są w ogólności a mianowicie pierwsze i trzecie czwartki każdego miesiąca, wyjąwszy wyż wspomniany czas feryalny.

§. 23.

Wyznaczanie dni egzaminowych przystoi prezesowi komisyi dotyczącej. Tenże winien jednak trzymać się przytem porządku, w jakim kandydaci do egzaminu przystępują, i nie wolno mu przy ustnych egzaminach przyjmować zameldowania się na dzień, przez kandydatów wprzód oznaczony, ani też odstępować od wyż rzeczonego porządku, wyjąwszy przypadek zamiany umówionej między dwoma prenotowanymi kandydatami, albo w następującym paragrafie wspomniany przypadek za nadto wielkiego jednoczesnego napływu kandydatów.

§. 24.

Ustne egzamina z dwoma, a tylko w razie za nadto wielkiego jednoczesnego napływu, wyjątkowo także i z trzema kandydatami razem odbywać się mogą.

Piśmienny egzamin i więcej kandydatów razem odbywać mogą, o ile tego dozwala możliwość ścisłego dozoru.

§. 25.

Komisye egzaminów rządowych w tych miastach będą ustanowione, gdzie potrzeba ich ustanowienia tego wymaga.

§. 26.

Kandytatowi wolno wybierać, w którem z tych miast egzaminowi się poddać i czyli wspomniane trzy oddziały teoretycznych egzaminów rządowych, składać chce w jednem i tem samem, czy też w różnych miastach, gdzie komisye egzaminacyjne istnieją. Tylko pracę klauzurową, z ogólnym teoretycznym egzaminem

tische Staasbeamte, Doctoren der Rechte oder sonstige Fachgelehrte zu bestimmen. Jeder zu diesen Functionen berufene Professor oder Beamte ist verpflichtet, dieselben zu übernehmen.

§. 20.

Die Specialcommissionen für die allgemeine Abtheilung haben mit Einschluss des Vorsitzenden aus fünf, die für die zwei speciellen Prüfungen aus vier Mitgliedern zu bestehen. Bei der Ernennung der Prüfungscommissäre ist darauf zu sehen, dass für jede Hauptcommission der speciellen Prüfungen mehrere Staatsbeamte oder Advocaten berufen werden, und nach Thunlichkeit bei Vornahme jeder staatsrechtlich-administrativen oder judiciellen Prüfung wenigstens Ein Examinator ein Nichtprofessor sei.

Ueber die Ernennung der als Prüfungscommissäre fungirenden Beamten hat sich das Unterrichtsministerium mit den betreffenden Ministerien ins Einvernehmen zu setzen.

§. 21.

Der Präses der Commissionen ist zugleich Examinator. Im Verhinderungsfalle eines Präses vertritt der den Dienstjahren nach älteste der Commission als Mitglied angehörende Professor seine Stelle.

§. 22.

Die mündlichen Prüfungen werden über Anmeldung der Candidaten das ganze Jahr hindurch mit Ausnahme der Oster- und grossen Herbstferien vorgenommen. Für die schriftliche Prüfung sind im Allgemeinen und vorzugsweise der erste und dritte Donnerstag eines jeden Monates mit Ausnahme der erwähnten Ferienzeit bestimmt.

§. 23.

Die Zuweisung der Prüfungstage steht dem Präses der betreffenden Commission zu. Er hat jedoch dabei sich an die Ordnung zu halten, in welcher sich bei ihm die Candidaten zur Prüfung stellen, und es ist ihm bei den mündlichen Prüfungen nicht gestattet, Anmeldungen auf einen von den Candidaten im vorhinein bestimmten Tag anzunehmen, oder von obiger Ordnung den Fall eines zwischen zwei vorgemerkten Candidaten verabredeten Tausches, oder den in dem folgenden Paragraphe erwähnten Fall eines sehr grossen gleichzeitigen Andranges von Candidaten abgerechnet, abzuweichen.

§. 24.

Die mündlichen Prüfungen können zugleich mit zwei und nur im Falle eines sehr grossen gleichzeitigen Andranges ausnahmsweise auch mit drei Candidaten unter Einem vorgenommen werden.

Der schriftlichen Prüfung können sich mehrere zugleich unterziehen, so weit die Möglichkeit einer genauen Ueberwachung es zulässt.

§. 25.

Die Staatsprüfungscommissionen werden in denjenigen Städten niedergesetzt werden, wo das Bedürfniss ihre Errichtung erheischt.

§. 26.

Es steht dem Candidaten frei, zu wählen, in welcher von diesen Städten er sich zur Prüfung stellen und ob er die drei Abtheilungen der theoretischen Staatsprüfung in derselben oder in verschiedenen Städten, wo Prüfungscommissionen bestehen, ablegen will. Nur die mit der allgemeinen theoretischen Staatsprüfung verbundene Clausurarbeit hat

rządowym połączoną, przed tą samą winien złożyć komisyą, u której się ogólnie zgłosił był do tego oddziału egzaminu.

§. 27.

Między dwoma oddziałami egzaminu nie może mieć miejsca dłuższy nad dwa lata termin, w przeciwnym bowiem razie złożone już egzamina uważanoby za bezskuteczne.

§. 28.

Trwanie ustnego egzaminu dla jednego kandydata wynosi najmniej dwie, a jeżeli się dwóch lub trzech kandydatów razem egzaminuje, najmniej trzy albo cztery godziny.

Do piśmiennego egzaminu wyznacza się przeciąg czasu od 9 godziny z rana aż najdalej do 4tej godziny popołudniu.

§. 29.

Egzamin piśmienny, poprzedzający zawsze bezpośrednio ustny egzamin ogólny, zasadza się na wypracowaniu klauzurowem które kandydaci na dwa pytania, z przedmiotów tegoż oddziału egzaminu wybrane, pod dozorem komisarzy egzaminacyjnych bez wszelkich zewnętrznych pomocy uskutecznić mają.

§. 30.

Na dniu piśmiennego egzaminu zejdą się komisarze egzaminacyjni, niejakiś czas przed rozpoczęciem egzaminu, dla porozumienia się przynajmniej o dziesięciu stosownych pytaniach. Z tych się po dwa na pojedyncze kartki napisze, które z osobna złożone będą, i z których jednę jeden z kandydatów wyciągnie. Zawarte w niej dwa pytania są przedmiotem piśmiennego wypracowania dla wszystkich kandydatów, którzy się na ten sam dzień do egzaminu zgłosili.

§. 31.

Komisarze egzaminujący dzielą między sobą kandydatów w ten sposób, iż zawsze jeden z nich jest przytomny w lokalu, gdzie się egzamin odbywa. — Gotowe wypracowania odbiera obecny komisarz, zamieszczając godzinę wykończenia przeciąga je nitką, i na nią pieczęć wyciska. O godzinie czwartej wszyscy kandydaci swe wypracowania oddać muszą, bez różnicy, czyli swe zadanie wykończyli, lub nie.

§. 32.

Egzamina ustne odbywają się publicznie. Prezes ma prawo, wszelkich używać środków do powściągania jakiegokolwiekbądź naruszania spokojności i porządku, nie mniej i przeciw powadze ważność aktu uchybić mogącego, jak też wywrzeć obłędny na egzaminandów wpływ pod względem przytomności umysłu albo swobodności sądu onychże. Prezes może pojedynczych przeszkodników oddalić, albo zupełne sali egzaminowej wypróżnienie zarządzić.

§. 33.

Przed głosowaniem nad odpowiedziami przy ogólnym egzaminie głośno odczytują się zdania o piśmiennem wypracowaniu kandydata, a dopiero potem przystępuje się do głosowania nad ustnem egzaminu aktem z oględnością na rezultat piśmiennego zadania, przy specyalnych egzaminach zaś, przy których nie żąda się piśmiennego wypracowania, głosowanie następuje zaraz bezpośrednio po ustnej odpowiedzi ostatniego pytania.

er vor derselben Commission zu liefern, bei welcher er sich zu dieser Prüfungsabtheilung überhaupt gemeldet hat.

§. 27.

Zwischen je zwei Prüfungsabtheilungen darf kein längerer Zwischenraum als von zwei Jahren treten, widrigens die bereits abgelegten Prüfungen als unwirksam angesehen werden.

§. 28.

Die Dauer der mündlichen Prüfung für Einen Candidaten beträgt mindestens zwei, wenn deren zwei oder drei geprüft werden, mindestens drei oder vier Stunden.

Zur schriftlichen Prüfung ist ein Zeitraum von 9 Uhr Morgens bis längstens 4 Uhr Nachmittags bestimmt.

§. 29.

Die der mündlichen allgemeinen Prüfung stets unmittelbar vorausgehende schriftliche Prüfung besteht in einer Clausurarbeit, welche von den Candidaten über zwei aus den Gegenständen dieser Prüfungsabtheilung entnommene Fragen unter Beaufsichtigung der Prüfungscommissäre ohne äussere Hilfsmittel zu verfassen ist.

§. 30.

Am Tage der schriftlichen Prüfung versammeln sich die Prüfungscommissäre einige Zeit vor Eröffnung der Prüfung, um sich über wenigstens zehn geeignete Fragen zu verständigen. Von diesen werden je zwei auf einzelne Blätter geschrieben, zusammengefaltet, und einer der Candidaten lost aus ihnen ein Blatt heraus. Die auf demselben enthaltenen zwei Fragen bilden für sämmtliche für denselben Tag angemeldete Prüfungscandidaten das Object der schriftlichen Ausarbeitung.

§. 31.

In die Ueberwachung der Candidaten theilen sich die Prüfungscommissäre in der Art, dass immer einer in dem Prüfungslocale gegenwärtig ist. — Die fertigen Ausarbeitungen übernimmt unter Angabe der Stunde der Vollendung der anwesende Commissär, durchzieht sie mit einem Faden, und siegelt ihn. Um 4 Uhr müssen alle Candidaten ihre Elaborate abliefern, ob sie mit ihrer Aufgabe zu Ende gekommen sind oder nicht.

§. 32.

Die mündlichen Prüfungen werden öffentlich abgehalten. Der Präses ist berechtigt, alle nothwendigen Massregeln zu treffen, jede Störung der Ruhe und Ordnung, welche ebenso gegen die Würde und Wichtigkeit des Actes verstossen, als auf die Prüflinge in Ansehung ihrer Fassung oder Freiheit des Urtheiles einen beirrenden Einfluss nehmen könnte, hintanzuhalten. Er kann einzelne Störer abschaffen, oder die gänzliche Räumung des Prüfungssaales verfügen.

§. 33.

Vor der Abstimmung über die Antworten bei der allgemeinen Prüfung werden die Begutachtungen der schriftlichen Ausarbeitungen des Candidaten laut abgelesen, und dann wird zur Abstimmung über den mündlichen Prüfungsact mit Rücksicht auf das Resultat der schriftlichen Arbeit, bei den speciellen Prüfungen aber, bei welchen keine schriftliche Ausarbeitung gefordert wird, sogleich unmittelbar nach mündlicher Beantwortung der letzten Frage geschritten.

§. 34.

Końcem głosowania oddalają się komisarze egzaminacyjni na ustronne miejsce.

Głosują najprzód: czy się kandydat okazał przy egzaminie »uzdolnionym«, czy też »nieuzdolnionym.«

Do uzdolnienia potrzeba, aby kandydat miał za sobą bezwzględną głosujących większość, do których się także i prezes komisyi liczy.

Jeżeli który kandydat albo przy egzaminie w ogólności, albo też w jakim przedmiocie naukowym szczególniej celujące okaże zdolności, tedy to tak przy obwieszczeniu skutku egzaminu jak w zaświadczeniu nadmienionem być winno.

§. 35.

Rezultat głosowania publicznie ogłasza się, i wciągniętym zostaje tak do protokołu jako też i do rejestrów, osobno ku temu dla approbowanych i reprobowanych prowadzić się mających.

Prezes komisyi egzaminacyjnej wydaje zaświadczenie z wyszczególnieniem gatunku, dnia i skutku egzaminu i dotyczącego m... eru egzaminowego, podpisuje takowe wraz z innemi członkami komisyi, którzy przy egzaminie udział mieli i pieczętuje je właściwą komisyi pieczęcią.

§. 36.

Kandydat, przy egzaminie reprobowany, może takowy powtórzyć, ale tylko raz jeden i to w czasie, przez komisyą jako minimum wyznaczonym.

Wszystkie egzaminacyjne komisye winny sobie wzajemnie jak najspieszniej udzielać listy reprobowanych.

Gdyby reprobowany kandydat przed czasem, wyż wyznaczonym, podstępnie pozyskał od innej komisyi przypuszczenie do poprawienia, tedy takowe nie ma ważności.

§. 37.

Obowiązki komisarzy egzaminacyjnych własną instrukcyą uregulowane będą. Aby jednak i uczniom dać pewne punkta oparcia w osądzeniu zakresu wiadomości, których się od nich wymaga, mają za prawidło służyć postanowienia następujące:

§. 38.

a) Nie można wymagać od uczniów, którzy swe studya pokończyli, aby z tychże wszystkie już szczegółowe przynieśli wiadomości, które w wybranym przez nich zawodzie służby rządowej są pożądanemi albo potrzebnemi; albowiem ku temu, aby takowe w zupełnej nabyć objętości, albo się w nich wykształcić, przeznaczone jest to praktyczne użycie, do którego uczniowie dopiero po odbytych teoretycznych egzaminach rządowych przypuszczani bywają i ponieważ ci nadto jeszcze do osiągnienia rzeczywistej posady w służbie rządowej poddać się mają egzaminowi praktycznemu.

§. 39.

b) Przy ustnym i piśmiennym przeto egzaminie przedewszystkiem o to idzie, aby się przekonać o gruntownem ogólnem kandydata wykształceniu, w zawodzie prawniczym i politycznym, jako też o znajomości głównych nauk i kardynalnych

§. 34.

Zum Behufe der Abstimmung ziehen sich die Prüfungscommissäre zurück.

Zuerst stimmen sie darüber ab, ob der Candidat sich durch die Prüfung „befähigt“ oder „nicht befähigt“ habe.

Zur Befähigung ist erforderlich, dass für den Candidaten die absolute Majorität der Votanten, unter welche auch der Präses der Commission zu rechnen ist, ausgefallen sei.

Legt ein Candidat in der Prüfung überhaupt, oder in einem Lehrgegenstande besonders ausgezeichnete Fähigkeiten an den Tag, so ist diess bei Kundmachung des Erfolges der Prüfung und in dem Zeugnisse zu bemerken.

§. 35.

Das Resultat der Abstimmung wird öffentlich kundgemacht, in das Protokoll und in die dazu für die Approbirten und Reprobirten abgesondert zu führenden Register eingetragen.

Der Präses der Prüfungscommission fertigt das Zeugniss mit Angabe der Art, des Tages, und des Erfolges der Prüfung und der betreffenden Prüfungsnummer aus, unterschreibt es zugleich mit den übrigen Commissionsgliedern, welche an der Prüfung Theil genommen und siegelt es mit dem eigenen Siegel der Commission.

§. 36.

Derjenige Candidat, welcher bei einer Prüfung reprobirt wurde, kann sie nach Verlauf einer von der Commission als Minimum bestimmten Zwischenzeit, jedoch nur Einmal wiederholen.

Sämmtliche Prüfungscommissionen haben die Verzeichnisse der Reprobirten mit Beschleunigung sich gegenseitig mitzutheilen.

Sollte sich ein Reprobirter vor der oben bestimmten Zeit bei einer anderen Prüfungscommission die Zulassung zur Reparatur erschlichen haben, so ist dieselbe ungiltig.

§. 37.

Die Pflichten der Prüfungscommissäre werden durch eine eigene Instruction geregelt werden. Umjedoch auch den Studirenden Anhaltspuncte zur Beurtheilung über den Umfang des Wissens zu geben, welches von ihnen gefordert wird, haben folgende Bestimmungen zur Richtschnur zu dienen:

§. 38.

a) Es kann von den absolvirten Studirenden nicht gefordert werden, dass sie aus den Studien schon alle Detailkenntnisse mitbringen, welche auf der von ihnen erwählten staatsdienstlichen Laufbahn wünschenswerth oder nothwendig sind, da diese in ihrem vollen Umfange sich zu erwerben, oder sich darin auszubilden, jene praktische Verwendung bestimmt ist, zu welcher sie erst nach zurückgelegter theoretischer Staatsprüfung zugelassen werden, und da sie zur wirklichen Anstellung im Staatsdienste sich ohnedem noch weiterhin einer praktischen Prüfung zu unterziehen haben.

§. 39.

b) Bei der mündlichen und schriftlichen Prüfung wird es daher vor Allem auf die Erprobung der allgemeinen rechts- und staatswissenschaftlichen Grundbildung, sowie der Kenntnisse des Candidaten in den Hauptlehren und wesentlichen Grundsätzen

zasad wyż namienionych przedmiotów naukowych i o jego przeglądzie, tak co do ogólu każdego z tych przedmiotów, jak też co do genetycznego ich związku.

§. 40.

c) A zatem przy zawodach racyonalnych ogólnego oddziału egzaminu wymagane być mogą: Zarysy historyi literatury tych przedmiotów, rozwinięcie zasadniczych ich nauk i najbliższe tychże zastosowanie, przedstawienie istoty głównych systemów w dotyczącej doktrynie wyłożonych; pod względem historyi: znajomość pragmatycznego związku głównych zdarzeń historyi powszechnej i chronologiczny pewny przegląd historyi państwa austryackiego, postępującego wzrostu monarchii austryackiej do dzisiejszego jej stanu z szczególnem wyłuszczeniem ważnych w polityczno-prawnym względzie co do zdarzeń i tychże wpływu na teraźniejsze cesarstwa ukonstytuowanie, które gruntownie znać potrzeba; nakoniec pod względem statystyki: znajomość jej teoryi podstaw głównej siły państw pierwszego i drugiego rzędu, ich konstytucyi, stanu ich cywilizacyi, tudzież ekonomicznego, finansowego i wojskowego w ogólności. Że tu stosunki. Austryi w większej obszerności mogą być wymagane, samo przez się rozumie się, jak też i to, iż przy wyszczególnianiu liczb, o ile takowe koniecznie jest potrzebnem, podania mniej więcej dokładne dostatecznemi być muszą.

§. 41.

d) Pod względem różnych gałęzi ustaw nadanych nie należy się zapuszczać w pytania o szczegołowe przepisy nadanej ustawy, lub w doświadczanie praktycznej biegłości, ale raczej wybadać należy kandydata z rozporządzeń ustawy ogólności, jej systemu, głównych jej zasad, jej ducha i przeważającego charakteru. Komisya egzaminacyjna z tego stanowiska rzecz brać ma, iż ten egzamin ku temu tylko przeznaczony jest, aby się przekonać o ogóle wiedzy kandydata, pod względem przeglądowym i związkowym o powszechnej jego znajomości prawnych źródeł i środków pomocniczych, o nabytym przeglądzie ich stosunku i związku, tudzież o pewności i wprawie, z jaką się kandydat, przy zastósowaniu nadanej ustawy, na przedłożone mu leksze przypadki, będzie umiał w ustawach zoryentować.

§. 42.

e) Kandydat, który nawet tego minimum wiadomości nieposiada, jakich się w niniejszej ustwanie wymaga, ma być bez wszelkiego względu reprobowany, ten zaś, który takowe przewyższa, lepszym kałkułem odznaczony.

§. 43.

Teoretyczny egzamin rządowy, według niniejszych postanowień złożony, zupełną ma dla całej monarchii ważność.

§. 44.

Wyjątki od postanowienia §fu 1. miejsce mają w następujących przypadkach:

1. Stopień doktora prawa, na którejbądź austryackiej wszechni uzyskany, dla całej monarchii tę samę ma ważność, co doskonale złożony teoretyczny egzamin rządowy.

der oben angeführten Lehrfächer und seines Ueberblickes über das Ganze eines jeden derselben und über ihren genetischen Zusammenhang ankommen.

§. 40.

c) Bei den rationellen Fachern der allgemeinen Prüfungsabtheilung werden daher gefordert werden können: Die Grundzüge ihrer Literärgeschichte, die Entwicklung ihrer Grundlehren und ihre nächste Anwendung, die Darstellung des Wesens der in der betreffenden Doctrin aufgestellten Hauptsysteme; in Ansehung der Geschichte: Eine Einsicht in den pragmatischen Zusammenhang der Hauptbegebenheiten der Weltgeschichte und eine chronologisch sichere Uebersicht über die österreichische Staatengeschichte, über das allmälige Heranwachsen der österreichischen Monarchie zu ihrem gegenwärtigen Bestande mit besonderer Hervorhebung der in staatsrechtlicher Hinsicht wichtigen Begebenheit und ihres Einflusses auf die gegenwärtige gründlich zu kennende Constituirung des Kaiserstaates; endlich in Ansehung der Statistik: Die Kenntniss ihrer Theorie, der Grundlagen der Hauptmacht der Staaten ersten und zweiten Ranges, ihrer Verfassung, ihres Bildungs- und ökonomischen, finanziellen und militärischen Zustandes im Allgemeinen. Dass die Verhältnisse Oesterreichs hier in grösserer Ausdehnung gefordert werden können, versteht sich wohl ebenso von selbst, als dass bei Zahlenangaben, soweit sie unvermeidlich sind, eine beiläufige Genauigkeit genügen müsse.

§. 41.

d) Hinsichtlich der verschiedenen positiven Gesetzeszweige ist sich nicht auf Fragen über Detailbestimmungen des positiven Gesetzes oder Erprobung praktischer Gewandtheit einzulassen, sondern vielmehr die Kenntniss des Candidaten über die Anordnungen des Gesetzes im Allgemeinen, seines Systems, seiner Hauptgrundsätze, seines Geistes und vorherrschenden Charakters zu erforschen. Die Prüfungscommission wird von dem Gesichtspuncte auszugehen haben, dass diese Prüfung nur dazu bestimmt sei, des Candidaten übersichtliches und zusammenhängendes Gesammtwissen, seine allgemeine Kenntniss der gesetzlichen Quellen und Hilfsmittel, seine gewonnene Uebersicht über ihr Verhältniss und ihren Zusammenhang und seine Sicherheit und Gewandtheit zu erproben, mit welcher er sich bei Anwendung des positiven Gesetzes auf vorgelegte leichtere Fälle in den Gesetzen zurechtzufinden weiss.

§. 42.

e) Derjenige Candidat, welcher nicht Einmal dem Minimum von Wissen, welches in diesen Anforderungen enthalten ist, entspricht, ist unnachsichtlich zu reprobiren; derjenige, welcher sie überbietet, durch einen besseren Calcül hervorzuheben.

§. 43.

Eine nach diesen Bestimmungen abgelegte theoretische Staatsprüfung hat volle Giltigkeit für die ganze Monarchie.

§. 44.

Ausnahmen von der Bestimmung des §. 1. treten in folgenden Fällen ein:

1. Der an einer österreichischen Universität erlangte Grad eines Doctors der Rechte hat für die ganze Monarchie die gleiche Wirkung, mit der vollkommen abgelegten theoretischen Staatsprüfung.

2. Uwolnienia od teoretycznych egzaminów rządowych mogą dotyczące ministerya tylko mężom udzielać, z naukowego i praktycznego w właściwym zawodzie wykształcenia celującym, na pozyskaniu których dla służby rządowej szczególnie wiele zależy.

§. 45.

Za każdy z trzech oddziałów teoretycznego egzaminu rządowego ma kandydat u kasy ku temu przeznaczonej z góry takse złożyć; co się tycze kwoty i pobierania tejże, wyjdą osobne postanowienia. Ubodzy kandydaci i wykazujący szczególnie pilne użycie czasu swych studyów, mogą przez dotyczących szefów krajowych uwolnieni być od opłacania taksy egzaminacyjnej albo w połowie albo w całości.

§. 46.

Dochód z tych taks służyć będzie na remuneracye dla prezesa i członków komisyi egzaminacyjnych. Zasady, wedle których postępować się winno przy wymierzaniu i wydawaniu takowych, osobnem ustanowione będą rozporządzeniem w związku z postanowieniami, w §^fie 45. zastrzeżonemi.

§. 47.

Zostawia się pojedynczym ministeryom uregulowanie praktycznych egzaminów, których po rozpoczętej praktyce konceptowej w różnych gałęziach służby rządowej, za warunek do rzeczywistej posady wymagać się będzie. Aż do uregulowania takowych obowiązują istniejące jeszcze ku temu postanowienia.

II. Szczególne postanowienia co do zastosowania niniejszej ustawy do kandydatów na publiczne urzędy, albo doktoratu prawa w różnych krajach koronnych.

a) W królestwie Lombardzko-Weneckiem.

§. 48.

Dopóki jeszcze nie zaprowadzona wolność uczenia się po wszechniach w Padwie i Pawii, zastępują u uczniów tych dwóch wszechnic absolutorya, po odbytym czwartym roku prawniczych i politycznych studyów stósownie do istniejących jeszcze dawniejszych ustaw szkolnych wystawiać się mające, miejsce zaświadczeń z ogólnego oddziału teoretycznego egzaminu rządowego, wszelakoż ci uczniowie, którzy dopiero w szkolnym roku 1850, albo później studya kończą, aż do dalszego rozporządzenia poddać się mają, przed swem wstąpieniem do praktyki, obom specyalnym oddziałom egzaminu, a te w ogólności odbywać się mają wedle rozporządzeń, w §§^fach 5. lit. b. 15—26, 29, 32—42 i 44—46 zawartych. Uczniom tych dwóch wszechnic, którzy swe studya w letniem półroczu r. 1850 ukończyli, przysłuża zawarte w §^fie 65. ułatwienie. Do tych, którzy pierwej już swe studya ukończyli, jednakże dotychczas do żadnej jeszcze praktyki nie wstąpili, zastósowanem być ma §. 59. w związku z §^fem 65.

§. 49.

Słuchacze praw zaś, którzy na innych uniwersytetach austryackich studya pokończyli i w tem królestwie do praktyki konceptowej wstąpić chcą, mają się z swego usposobienia się do tejże wedle ogólnych postanowień niniejszej ustawy wykazać.

2. Dispensen von der theoretischen Staatsprüfung können nur bei Männern von ausgezeichneter fachwissenschaftlicher und praktischer Bildung, deren Gewinnung für den Staatsdienst von besonderer Wichtigkeit ist, von den betreffenden Ministerien ertheilt werden.

§. 45.

Für jede der drei Abtheilungen der theoretischen Staatsprüfung hat der Candidat bei der bestimmten Casse in vorhinein eine Taxe zu entrichten, über deren Betrag und Einhebung besondere Bestimmungen erfolgen werden. Arme und eine besonders fleissige Verwendung ihrer Studienzeit nachweisende Candidaten können von den betreffenden Länderchefs von der Entrichtung der halben oder ganzen Prüfungstaxe befreit werden.

§. 46.

Der Ertrag dieser Taxen ist zu Remunerationen für den Präses und die Glieder der Prüfungscommissionen zu verwenden. Die Grundsätze, nach denen bei der Bemessung und Erfolglassung derselben vorzugehen ist, werden durch eine besondere Verordnung in Verbindung mit den im §. 45 vorbehaltenen Bestimmungen festgestellt werden.

§. 47.

Die Regelung der praktischen Prüfungen, welche nach angetretener Conceptspraxis in den verschiedenen Zweigen des Staatsdienstes als Bedingung der wirklichen Anstellung gefordert werden, bleibt den einzelnen Ministerien überlassen. Bis zur Regelung derselben gelten hierüber die bisherigen Bestimmungen.

II. Besondere Bestimmungen über die Anwendung dieses Gesetzes auf die Candidaten öffentlicher Aemter, oder des Doctorates der Rechte in den verschiedenen Kronländern.

a) Im lombardisch-venetianischen Königreiche.

§. 48.

In solange die Lernfreiheit an den Universitäten zu Padua und Pavia noch nicht eingeführt ist, vertreten die nach zurüklegung des vierten Jahrganges der rechts- und staatswissenschaftlichen Studien in Gemässheit der noch geltenden älteren Studiengesetze auszustellenden Absolutorien bei den Studirenden dieser beiden Universitäten die Stelle der Zeugnisse über die allgemeine Abtheilung der theoretischen Staatsprüfung, doch haben diejenigen Studirenden, welche erst im Studienjahre 1850, oder späterhin absolviren, bis auf weitere Anordnung sich vor ihrem Eintritte in die Praxis den beiden speciellen Prüfungsabtheilungen zu unterziehen, und diese sind im Allgemeinen nach den oben in den §§. 5 lit. b, 15—26, 29, 32—42 und 44—46 gegebenen Anordnungen abzuhalten. Denjenigen Studirenden dieser beiden Universitäten, welche im Sommersemester d. J. 1850 ihre Studien absolvirten, kommt die in dem §. 65 enthaltene Erleichterung zu Statten. Auf Diejenigen, welche früher schon ihre Studien vollendet, bisher aber noch in keine Praxis eingetreten sind, findet der §. 59 in Verbindung mit dem §. 65 seine Anwendung.

§. 49.

Absolvirte Rechtshörer der übrigen österreichischen Universitäten aber, welche in diesem Königreiche in die Conceptspraxis eintreten wollen, haben sich über ihre Befähigung dazu nach den allgemeinen Bestimmungen dieses Gesetzes auszuweisen.

a) We Węgrzech, Kroacyi i Slawonii, w województwie Serbskiem wraz z banatem Temeskim i w Siedmiogrodzie.

§. 50.

Przy wielkiej potrzebie biegłych w prawach kandydatów do publicznej służby, jaka obecnie już, a bardziej jeszcze w najbliższej przyszłości przez organizacyą sądową i administracyjną w tych krajach wywołaną będzie, dozwalają się dla nich, co się tycze złożenia teoretycznego egzaminu rządowego, tymczasowo na lata 1850 i 1851 następujące ułatwienia.

§. 51.

Ci kandydaci, którzy wedle norm, jakie w tej mierze w wymienionych krajach dawniej obowiązywały, przed wydaniem niniejszej ustawy na praktykę do publicznego jakiego urzędu już przypuszczonymi zostali, i obecnie jeszcze u takowego w użyciu się znajdują, albo którzy wprawdzie do praktyki jeszcze nie wstąpili, lecz już cenzury dostąpili, są zupełnie od teoretycznego egzaminu rządowego uwolnieni.

§. 52.

Od tych caś kandydatów publicznej służby, przy których ani pierwszy ani drugi przypadek nie ma miejsca, za warunek przypuszczenia do teoretycznego egzaminu w latach 1850 i 1851 żąda się:

1. ażeby odbyli gimnazyalne i filozoficzne studya w myśl dotychczasowego urządzenia;

2. ażeby się wykazali, że przez pełne trzy lata poświęcali się naukom prawniczym i politycznym, a to:

a) jeżeli kandydat te trzy lata albo kilka półroczy tychże na austryackiej wszechnicy przepędził, tedy wykazać ma, że w każdem półroczu przynajmniej na dwa kollegia o prawniczych albo politycznych zawodach stosownie do przepisu uczęszczał, i o ile z nich egzamina przepisane były, że takowe z dobrym skutkiem odbył;

b) pod jakiemi na przyszłość warunkami lata szkolne, na akademiach, liceach i kolegiach tychże krajów odbyte, do prawnego trzechlecia albo czterolecia wrachowane będą, to zawierać będzie osobny przepis, reorganizacyą prawniczych akademii wprowadzający;

c) po ów czas zostawia się osądzeniu dotyczącej komisyi egzaminacyjnej, aby rozstrzygnęła, czy kandydat, w każdym z sześciu półroczy, wykazać się mających, nauce prawniczych i politycznych umiejętności tyle czasu i pilności poświęcał, iżby to studyum do liczby prawnie żądanych półroczy wrachowanem być mogło. — Komisya zatem rozstrzygnąć winna, czy ma być kandydat do egzaminu przypuszczonym, albo też wskazać mu, aby się dopiero przez dłuższe uczęszczanie na akademią prawniczą albo na uniwersytet do egzaminu rządowego uhabilitował.

§. 53.

Kandydaci składać mają tylko dwa ustne egzamina, wyż wspomnianym specyalnym oddziałom egzaminu analogiczne. Jednemu z nich poddać się mogą już w ciągu czasu swych studyów po odbytem czwartem półroczu. Ci, którzy w latowem

b) In Ungarn, Croatien und Slavonien, der Woiwodschaft Serbien sammt dem Temeser Banate und in Siebenbürgen.

§. 50.

Bei dem grossen Bedarfe an rechtskundigen Candidaten für den öffentlichen Dienst, welcher schon gegenwärtig und noch mehr in nächster Zukunft in diesen Ländern durch die Gerichts- und administrative Organisation veranlasst wird, werden für dieselben vorläufig für die Jahre 1850 und 1851 folgende Erleichterungen in Ablegung der theoretischen Staatsprüfung gewährt.

§. 51.

Diejenigen Individuen, welche nach den in dieser Beziehung für die genannten Länder früher giltigen Normen vor dem Erscheinen dieses Gesetzes bereits zur Praxis bei einem öffentlichen Amte zugelassen worden, und noch gegenwärtig bei einem solchen in Verwendung sind, oder welche zwar nicht in die Praxis eingetreten sind, aber eine Censur erlangt haben, sind von der theoretischen Staatsprüfung gänzlich befreit.

§. 52.

Von denjenigen Candidaten des öffentlichen Dienstes aber, bei welchen weder das Eine noch das Andere der Fall ist, wird als Bedingung der Zulassung zur theoretischen Staatsprüfung in den Jahren 1850 und 1851 gefordert:

1. Dass sie die Gymnasial- und die philosophischen Studien im Sinne der bisherigen Einrichtung zurückgelegt;

2. dass sie sich ausweisen, volle drei Jahre dem rechts- und staatswissenschaftlichen Studium gewidmet zu haben, und zwar:

a) wurden diese drei Jahre oder mehrere Semester derselben an einer österreichischen Universität zugebracht, so hat der Candidat darzuthun, dass er in jedem Semester wenigstens zwei Collegien über rechts- oder staatswissenschaftliche Fächer vorschriftmässig besucht, und soweit darüber Prüfungen vorgeschrieben waren, diese mit gutem Erfolge abgelegt habe;

b) unter welchen Bedingungen in Folge die an den Akademien, Lyceen und Collegien dieser Länder zugebrachten Studienjahre in das gesetzliche Triennium oder Quadriennium werden eingerechnet werden, wird eine besondere, die Reorganisation der Rechtsakademien einleitende Vorschrift enthalten;

c) bis dahin ist es der Beurtheilung der betreffenden Prüfungscommission überlassen, zu entscheiden, ob der Candidat in jedem der auszuweisenden sechs Semester dem Studium der Rechts- und Staatswissenschaften so viel Zeit und Fleiss gewidmet, dass dasselbe in die Zahl der gesetzlich geforderten Semester eingerechnet werden könne. — Sie hat hiernach zu erkennen, ob er zur Prüfung zuzulassen sei, oder ihn anzuweisen, sich erst durch einen längeren Besuch einer Rechtsakademie oder einer Universität für die Staatsprüfung zu habilitiren.

§. 53.

Die Candidaten haben nur zwei den obenerwähnten speciellen Prüfungsabtheilungen analoge mündliche Prüfungen abzulegen. Einer derselben dürfen sie sich schon während ihrer Studienzeit nach zurückgelegtem vierten Semester unterziehen. — Denjenigen, welche

półroczu roku 1850 albo pierwej jeszcze swe studya ukończyli, przysługa (o ile ci ostatni nie są wedle §fu 51 zupełnie uwolnieni od teoretycznego egzaminu rządowego) ułatwienie w §. 65 niniejszej ustawy zawarte.

§. 54.

Przedmiotami egzaminu są:

a) przy jednym oddziale egzaminu:
austryackie prawo polityczne i wykład nowego administracyi organizmu, prawoznawstwo administracyjne i finansowe;

b) przy drugim:
prawa prywatne dotychczas w tychże krajach ważność mające, obwieszczone aż do każdorazowego egzaminu dla tychto krajów ustawy o prawie i postępowaniu karnem, o prawie cywilnem, handlowem, i wekslowem i o postępowaniu sądowem.

§. 55.

Co do sposobu zgłaszania się do egzaminu, co do złozenia komisyi egzaminacyjnej w ogólności, przedsiębrania egzaminu, tegoż trwania, głosowania i wystawiania zaświadczeń, co do powtórzenia egzaminu nieudatnego, co do zasad przez komisarzy przytem zachowywać się mających, co do wyjątków od zobowiązania poddania się egzaminowi, i co do taks, ważność mają powyższe w §§fach 15—28 i 32—44, 45—46 zawarte postanowienia, o ile takowe modyfikacyom nie ulegają, jakie ułatwienia tu oznaczone potrzebnemi czynią.

§. 56.

Egzamina, wedle §§fów 52—55 złożone, na teraz tylko dla wszystkich tu wymienionych krajów ważność mają; co też w zaświadczeniach egzaminowych wyrazić należy.

§. 57.

Kandydaci jurydycznego doktoratu, którzy swe studya nie ukończyli już przed rokiem szkolnym 1849 — 1850 wedle dawniejszych postanowień, i w tym roku nie złożyli przynajmniej jedno rygorosum, stosownie do ogólnych przepisów niniejszej ustawy wykazać się mają z czteroletniego czasu uniwersyteckiego, do którego jednakże i dwa, względnie trzy z dobrym skutkiem na akademiach prawniczych odbyte lata szkolne, wrachowane być mogą.

c) **Postanowienia przechodnie dla uczniów po fakultetach prawniczych i politycznych we Wiedniu, w Pradze, we Lwowie, w Krakowie, Ołomuńcu, Gratzu i Insbruku.**

§. 58.

Przepisy niniejszej ustawy stosują się w ogólności do tych uczniów prawniczych i politycznych fakultetów, którzy swe czterolecie dopiero z drugiem półroczem roku szkolnego 1849-50 albo później kończą.

§. 59.

Ci zaś, którzy swe czterolecie już przed drugiem półroczem roku szkolnego 1849-50 ukończyli, i są w stanie wykazać się albo z postępu swego w studyach

Sommersemester des Jahres 1850 oder noch früher ihre Studien absolvirten, kommt (soweit letztere nicht nach §. 51 von der theoretischen Staatsprüfung gänzlich befreit sind) die in dem §. 65 dieses Gesetzes enthaltene Begünstigung zu.

§. 54.

Die Gegenstände der Prüfung sind

a) bei der einen Prüfungsabtheilung:
das österreichische Staatsrecht und die Darstellung des neuen Verwaltungs-Organismus, die administrative und finanzielle Gesetzkunde;

b) bei der anderen:
das bisher in diesen Ländern geltende Privatrecht, die bis zur jeweiligen Prüfung für diese Länder kundgemachten Gesetze über Strafrecht und Strafverfahren, Civilrecht, Handels- und Wechselrecht und gerichtliches Verfahren.

§. 55.

Ueber die Art der Meldung zur Prüfung, über die Zusammensetzung der Prüfungscommission im Allgemeinen, die Vornahme der Prüfung, ihre Dauer, die Abstimmung und Ausstellung der Zeugnisse, über die Wiederholung einer misslungenen Prüfung, über die von den Commissären dabei zu beobachtenden Grundsätze, über die Ausnahmen von der Verpflichtung sich ihr zu unterziehen, und über die Taxen, gelten die oben in den §§. 15—28 und 32—44, 45—46 enthaltenen Anordnungen, soweit sie nicht durch die hier bestimmten Erleichterungen nothwendige Modificationen erleiden.

§. 56.

Die in Gemässheit der §§. 52—55 abgelegten Prüfungen haben zunächst nur für die sämmtlichen hier genannten Kronländer Wirksamkeit; diess ist in den Prüfungszeugnissen zu bemerken.

§. 57.

Candidaten des juridischen Doctorates, welche nicht schon vor dem Studienjahre 1849—50 ihre Studien nach den früheren Bestimmungen absolvirt, und in diesem Jahre nicht schon wenigstens Ein Rigorosum zurückgelegt haben, müssen sich entsprechend den allgemeinen Anordnungen dieses Gesetzes über eine Universitätszeit von vier Jahren ausweisen, in welche jedoch auch zwei, beziehungsweise drei an den Rechtsakademien mit gutem Erfolge zurückgelegte Studienjahre eingerechnet werden können.

c) Uebergangsbestimmungen für die Studirenden an den rechts- und staatswissenschaftlichen Facultäten zu Wien, Prag, Lemberg, Krakau, Olmütz, Gratz und Innsbruck.

§. 58.

Die Vorschriften dieses Gesetzes haben im Allgemeinen Anwendung auf diejenigen Studirenden der rechts- und staatswissenschaftlichen Facultaten, welche ihr Quadriennium erst mit dem zweiten Semester des Studienjahres 1849—50 oder späterhin absolviren.

§. 59.

Diejenigen, welche vor dem zweiten Semester des Studienjahres 1849—50 ihr Quadriennium schon vollendeten, und sich über ihren Fortgang in den Studien oder über die

albo z uczęszczania na odczyty w sposób wedle dotychczasowych postanowień dostateczny, mogą jeszcze i w roku solarnym 1850, bez poprzedniego egzaminu rządowego, do praktyki być przyjętymi; jeżeli zaś w tym roku jeszcze do praktyki nie wstąpią, tedy później podlęgną postanowieniom niniejszej ustawy w sposób, w §fie 65. oznaczony.

§. 60.

Atoliż żadnej władzy nie może być zabronionem, z pomiędzy kilku, powyższym paragrafem objętych kandydatów, takim dawać pierwszeństwo, którzy się świadectwami z jednego lub z obydwóch egzaminów rządowych wykazują, albo w braku takowych, kandydatów, którzy przed rokiem 1850 studya pokończyli i z pojedynczych przedmiotów tylko zaświadczenia frekwentacyjne załączają; nawet poddać egzaminowi uprzedniemu z przedmiotów, dotyczącej władzy niezbędnie potrzebnemi ukazujących się.

§. 61.

U kandydatów, którzy z drugiem półroczem roku szkolnego 1849—50 swe czterolecie ukończyli, odpada ten warunek, aby się z żądanej w §§fach 10 i 11. liczby kolegiów wykazywali, jeżeli tylko z resztą akademickim żądaniom tak dalece zadość uczynili, że czas ich nauk w ogólności ukazuje się jako mogący być policzonym (§. 18. prowizorycznego porządku naukowego na rok 1850), albowiem ustawa na nich wstecz wpływu mieć nie powinna. Z tejże przyczyny nawet od tych, którzy w roku 1851 albo później studya kończą, wykaz wyż wspomnianych kolegiów o tyle tylko żądanym być może, o ile obwieszczenie niniejszej ustawy postawiło ich w możności, zadość uczynić warunkom tu ustanowionym.

§. 62.

Tym uczniom, którzy aż do roku szkolnego 1848 włącznie na dwa filozoficzne kursa roczne uczęszczali, które przy uniwersytetach i tak zwanych filozoficznych zakładach naukowych istniały, nie mogą te do ich czterolecia być policzonemi. Tym zaś, którzy w roku szkolnym 1849 niezrobili żadnego użytku z udzielonego ukończonym słuchaczom pierwszego filozoficznego roku szkolnego pozwolenia przejścia do fakultetu prawniczego i politycznego, lecz jeszcze przez rok jeden w wydziale filozoficznych studyów pozostali, te dwa półrocza tamże przepędzone do ich czterolecia wrachowane być powinny, jeżeli w takowych przynajmniej na połączone z niemi kolegia o filozofii, fizyce i filologii uczczęszczali albo, tym przedmiotom prywatnie się poświęcali i z tego wedle okoliczności albo zaświadczeniami frekwentacyjnemi albo pierwszą klasą postępową się wykażą, i jeżeli później sześć półroczy na prawniczym i politycznym wydziale przepędzili.

§. 63.

Aby jednak wszelkiej zapobiedz wątpliwości, jakie filozoficzne kolegia uczniowie, którzy w latach 1850 aż do 1853 studya pokończą, wykazać będą mieli przy zgłaszaniu się do egzaminów rządowych i do stopnia jurydycznego doktoratu, postanawia się:

1. W roku 1850 swe czterolecie kończący, do egzaminów rządowych tylko swe filozoficzne zaświadczenia, do doktoratu przynajmniej jedno historyczne półroczne kolegium wykazać winni;

Frequentation der Vorlesungen in der Art ausweisen, wie es nach den bisherigen Bestimmungen genügte, können auch noch im Solarjahre 1850 in die Praxis aufgenommen werden, ohne sich der Staatsprüfung zu unterziehen; treten sie aber in diesem Jahre nicht in die Praxis ein, so unterliegen sie dann späterhin den Bestimmungen dieses Gesetzes in der, §. 65 angedeuteten Weise.

§. 60.

Es kann jedoch keiner Behörde verwehrt seyn, unter mehreren von den im vorigen Paragraphe erwähnten Candidaten solchen den Vorzug einzuräumen, welche sich mit den Zeugnissen über eine oder beide Staatsprüfungen ausweisen, oder bei dem Mangel an solchen, diejenigen Candidaten, welche vor dem Jahre 1850 absolvirt haben, und über einzelne Gegenstände nur Frequentations-Zeugnisse beibringen, selbst einer vorläufigen Prüfung aus den ihr unerlässlich erscheinenden Fächern zu unterziehen.

§. 61.

Bei denjenigen Candidaten, welche mit dem zweiten Semester des Studienjahres 1849—50 ihr Quadriennium absolviren, entfällt die gestellte Bedingung, dass sie sich über die in den §§. 10 und 11 geforderte Collegienzahl ausweisen, wenn sie nur sonst den akademischen Anforderungen soweit entsprochen haben, dass ihre Studienzeit sich im Allgemeinen als eine einrechnungsfähige darstellt (§. 18 der provisorischen Studienordnung für das Jahr 1850). da das Gesetz auf sie nicht zurückwirken soll. Aus diesem Grunde kann auch von Denjenigen, welche im Jahre 1851 oder späterhin absolviren, der Ausweis der oben erwähnten Collegien nur in soweit gefordert werden, als sie durch die Kundmachung dieses Gesetzes in die Lage gesetzt wurden, den hier gestellten Bedingungen nachzukommen.

§. 62.

Diejenigen Studirenden, welche die bis zum Studienjahre 1848 inclusive an den Universitäten, und an den sogenannten philosophischen Lehranstalten bestandenen zwei philosophischen Jahrgänge besuchten, können dieselben in ihr Quadriennium nicht eingerechnet werden. Diejenigen aber, welche im Studienjahre 1849 von der den absolvirten Hörern des ersten philosophischen Jahrganges eingeräumten Begünstigung in die rechts- und staatswissenschaftliche Facultät überzutreten, keinen Gebrauch machten, sondern noch Ein Jahr an der philosophischen Studienabtheilung studirten, sollen die daselbst zugebrachten zwei Semester in ihr Quadriennium einzurechnen seyn, wenn sie in denselben wenigstens die damit verbundenen Collegien über Philosophie, Physik und Philologie besuchten oder diese Gegenstände privatim studirten und sich hierüber nach Umständen entweder mit Frequentations Zeugnissen oder mit der ersten Fortgangsclasse ausweisen, und wenn sie sohin sechs Semester an der rechts- und staatswissenschaftlichen Facultät zugebracht haben.

§. 63.

Um jedoch jedem Zweifel, welche philosophische Collegien von den in den Jahren 1850 bis 1853 absolvirenden Studirenden bei der Meldung zu den Staatsprüfungen und zu dem juridischen Doctorgrade auszuweisen seyn werden, vorzubeugen, wird bestimmt:

1. Die im Jahre 1850 ihr Quadriennium Absolvirenden haben für die Staatsprüfungen nur ihre philosophischen Studienzeugnisse, für das Doctorat wenigstens Ein geschichtliches Semestral-Collegium nachzuweisen;

2. w roku 1851 kończący na wszelki sposób przynajmniej jedno na filozoficznym wydziale słuchane kolegium o historyi wykazać będą mieli;

3. W roku 1852 kończący obowiązani będą wykazać przynajmniej dwa filozoficzne kolegia o historyi albo filozofii.

4. W roku 1853—1854 albo później kończący, podlegają już postanowieniom wyż w §ach 10. i 11. namienionym.

Komisye egzaminacyjne mają zresztą prawo, przy ukazujących się w tej mierze trudnościach, z uwzględnieniem zachodzących okoliczności przypuszczać wyjątki, jakich słuszność wymaga.

§. 64.

Tym uczniom, którzy podczas skróconego w uniwersytecie wiedeńskim szkolnego roku 1849 na kolegia jurydycznego fakultetu uczęszczali, ten rok szkolny za cały albo za dwa półrocza porachowanym będzie.

§. 65.

Ci uczniowie, którzy w latowym półroczu roku 1850 swe czterolecie ukończyl są tylko obowiązani, poddać się przed wstąpieniem do praktyki jednemu z specyalnych egzaminów, drugi zaś odbyć najdalej w przeciągu roku. Tracą jednak bezwzględnie to podwójne ułatwienie, jeżeli nie złożą obydwóch specyalnych egzaminów najdalej do ostatniego Grudnia 1851. Dalsze uwzględnienie z żadnej przyczyny i pod żadnym pretekstem już miejsca mieć nie może.

d) **Jak dalece szczególne postanowienia dla pojedynczych krajów koronnych albo dla pojedynczych gałęzi służby wydane być mogą.**

§. 66.

Gdyby w jakim kraju koronnym albo dla jakiej gałęzi służby czasowo większa ukazywała się potrzeba kandydatów do publicznych urzędów, wymagających prawnicze i polityczne studya, tedy dotyczące ministerya także rozporządzić mogą, iż kandydaci specyalne tylko egzamina rządowe, albo jeden tylko z nich przed wstąpieniem do praktyki składać są zobowiązani, albo że na mocy zaświadczeń ze studyów lub frekwentacyi do urzędów pomienionych nawet bez teoretycznego egzaminu rządowego przypuszczani będą. Wszelakoż w pierwszym przypadku takowe zaświadczenia egzaminowe dla dotyczącego kraju tylko koronnego albo dla specyalnej gałęzi służby ważność mają.

Thun m. p.

2. die im Jahre 1851 Absolvirenden werden jedenfalls wenigstens Ein an der philosophischen Facultät gehörtes Collegium über Geschichte darzuthun haben:

3. die im Jahre 1852 Absolvirenden werden gehalten seyn, wenigstens zwei philosophische Collegien über Geschichte oder Philosophie nachzuweisen;

4. die im Jahre 1853—1854 oder späterhin Absolvirenden unterliegen den oben §. 10 und 11 gegebenen Bestimmungen.

Die Prüfungscommissionen haben übrigens das Recht, bei, sich in diesen Beziehungen ergebenden Anständen mit Rücksicht auf die obwaltenden Verhältnisse durch die Billigkeit gebotene Ausnahmen eintreten zu lassen.

§. 64.

Denjenigen Studirenden, welche in dem für die Wiener Universität abgekürzten Studienjahre 1849 an der juridischen Facultät die Collegien besucht haben, wird dieses Studienjahr als Ein ganzes oder für zwei Semester angerechnet.

§. 65.

Diejenigen Studirenden, welche im Sommersemester des Jahres 1850 ihr Quadriennium absolviren, sind nur verpflichtet, sich vor dem Eintritte in die Praxis Einer der speciellen Prüfungen zu unterziehen, und haben die zweite längstens binnen Jahresfrist nachzutragen. Sie verlieren jedoch diese zweifache Begünstigung unnachsichtlich, wenn sie die speciellen Prüfungen nicht längstens bis zum letzten December 1851 bestanden haben. Eine weitere Nachsicht kann hievon aus keinem Grunde und unter keinem Vorwande ertheilt werden.

d) In wie weit überhaupt besondere Bestimmungen für einzelne Kronländer, oder für einzelne Dienstzweige getroffen werden können.

§. 66.

Wenn sich in einem Kronlande oder für einen Dienstzweig zeitweilig ein grösserer Bedarf an Candidaten für öffentliche Aemter, welche die absolvirten rechts- und staatswissenschaftlichen Studien fordern, zeigen sollte, so kann von den betreffenden Ministerien auch angeordnet werden, dass Candidaten nur die speciellen Staatsprüfungen oder Eine derselben vor ihrem Eintritte in die Praxis abzulegen bemüssigt, oder dass sie auch auf Grundlage von Studien- oder Frequentationszeugnissen zu denselben ohne theoretische Staatsprüfung zugelassen werden. Doch gelten im ersten Falle solche Prüfungszeugnisse nur für das betreffende Kronland oder für den speciellen Dienstzweig.

Thun m. p.

3. die im Jahre 1851 [illegible]

4. die im Jahre 1852 – 1853 [illegible]

§. 10 und 11 [illegible]

[illegible]

§. 44.

[illegible], welche in dem für die Wiener Universität abgekürzten Studienjahre 1849 an der [illegible] Facultät die Collegien besucht haben, wird dieses Studienjahr als ein ganzes oder für zwei Semester angerechnet.

§. 45.

[illegible] des Jahres 1848 die [illegible] Dezember 1851 [illegible]

§. 46.

Wenn sich in einem Kronlande oder für einen [illegible] ein [illegible] Bedarf an Candidaten für öffentliche Aemter, welche die [illegible] rechts- und staatswissenschaftlichen [illegible]

Thun m. p.

Dziennik praw państwa i rządu

Część CXI.

Rozporządzenie ministra sprawiedliwości z dnia 2. Sierpnia 1849.